

PIETER CORNELISZOOM HOOFT [MUIDERSLOT]
AAN CONSTANTIJN HUYGENS [DEN HAAG]
27 AUGUSTUS 1630
525

Antwoord op Huygens' brieven van 17 augustus 1630 (Worp 1, nr. 521, p. 289; Tricht 2, nr. 376, pp. 35-37) en 24 augustus 1630 (Worp 1, nr. 524, p. 290; Tricht 2, nr. 381, pp. 47-48).

Samenvatting: Hooft prijst verschillende van Huygens' gedichten en stuurt zelf zijn gedicht 'Klaghte der Prinsesse van Oranjen,' waarvan hij de wijs niet weet. Hij geeft slechts de beginwoorden van het refrein: '*Qui me l'a trouvé, le rameine.*'

Bijlage: 'Klaghte der Prinsesse van Oranjen' (Hooft 1630; gedicht).

Door Huygens beantwoord op 18 september 1630 (Worp 1, nr. 528, p. 292; Tricht 2, nr. 391, pp. 68-69).

Primaire bronnen: Amsterdam, Univ. Bibl., Hs. II C 11, nr. 221, pp. 809-810 (oud p. LVI): ontwerp (autograaf).

— Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA CLXXIa, omslag b, nr. 52: later afschrift naar ontwerp door Aernout Hellemans Hooft, met opmerkingen door Geeraert Brandt (voor *Werken 1671*).

— *Werken* (Hooft/Hooft 1671), Brieven, nr. 53, pp. 51-52: volledig.

— *Brieven* (Hooft/Huydecoper 1738), nr. 221, pp. 180-181: volledig.

Vroegere uitgaven: Vloten 2, nr. 259, pp. 66-68: volledig.

— Worp 1, nr. 525, pp. 290-291: volledig.

— Tricht 2, nr. 383, pp. 50-52: volledig.

— Rasch 2007, nr. 525, pp. 266-270: volledig, met Nederlandse vertaling.

Namen: Susanna Bartolotti; John Donne; Frederik Hendrik; Leonora Hellemans; Anne van der Noot; Wijnand Schuyl; Jan Pieterszoon Sweelinck.

Plaats: Arabië.

Titels: 'Aen sijn lief' (Huygens 1630; gedicht); 'Klaghte der Prinsesse van Oranjen' (Hooft 1630; gedicht); 'L'anatomie' (Huygens 1626; gedicht); 'Misogamos' (Huygens 1620; gedicht); 'Printen' (Huygens 1623-1624; gedichten); *Sous la fraicheur d'un verd bocage* (Bataille 1615); 'Sur un brasselet d'ambre blanc ...' (Huygens 1623; gedicht); 'Vertreck' (Huygens 1630; gedicht).

Transcriptie

Aen den Heere Constantin Huijghens, Ridder, Heer van Zuijlekhom, Secretaris des Prinssen van Oranjen.

Edele etc.

Het Engelsch ooft, van U.Ed. in Hollantsch suiijcker gezult, heeft mij grootelijx verplicht door de magtighe schaemte die 't onze boom, oft liever aertsvruchten, aengingh, doende verwelken de festoenen bij de dochter mijner huijsvrouwe, tot sieraet dezer zale opgehangen, ende alle anderen siere haeren smaek verliezen. Want mijn swaegher Schuil, dat pas hier ende een liefhebber zijnde, daer een zoetigheid uijt zoogh, die hem dacht bet te bevangen, als Rijnsch oft eenigh ander zap, daer de lekkertanden gewoon zijn hunne vingers nae te slikken. Nu 't noorden lieflijkheden uitlevert van die geur, ende dus nae onzen mondt, zoo magh Arabien zelf ende 't uijterst van oosten, den zijnden wel toehouden. Den geest van dien man dunkt mij een tijdgenoot van den zondtvloet, ende door een van de zoonen der and're werelt beswangert te wezen. Want zoo hooghvlieghende vonden zijn elders, als op den aerdbodem geraept, ende meer als mannelijk de kragt van adem ende kloekheit der spieren, waermede hij die ter keel is uijtzettende.

Niettemin, komende van onlanx U.Ed. 'Wijvenhater' ende 'Ontledinge' te bezichtighen, zoud ick geen minder moed hebben, op de handt van deze ende anderen van U.Ed. afkoomst, als op eenighe van de zijne, zoo zij t'zaemen aen 't worstelen waeren.

Hier ontfang ick U.Ed. laesten met het 'Verlaet ende afscheidt,' die mij in noch dieper verwondering dompelen. Blijve doch echter daerbij, datter U.Ed. 'Ambre blanq,' ende 'Printen' niet voor swichten zouden.

Maer indien U.Ed. in 't geslaght van mijnen schrepel en krepel vernuft eenighe schijn vindt van zoo hoogh eenen tret nae te kuijeren, dan magh het U.Ed. |810| heusheit voor danken, die 't gelieft mij met U.Ed. eighe voeten te meten.

Evenwel de schaemschoe moet uit, ende tot een diepsel van deze uitstekende verwen en toghen, hiermede gescheept komen een deuntjen, zoo fraeij (plagh Mr. Jan Pietersz. Sweling te zeggen) als over twee voeten gaen magh. Want U.Ed. heeft mij ijets van de stof eerst in 't hooft gehangen, dewelke nu uijtgebroeit is van den smijdighe keel, die mij t'elkenmaele in 't oor quam kittelen, met het slieren van dat «rameine», in deze vaersen:

*Qui me le trouve et le rameine,
L'amour, l'amour?*

De rest zal U.Ed. beter bekend zijn. Ick weet niet hoe 't begint. Op die wijze had ick het dan gaerne gehad, alhoewel etlijke woorden geweighert hebben zich naer den troetelenden toon van die silb *mei* te vlijen. Ick laet te zeggen dat het swaer valt de nuchtere stemmigheit, in 't historischrijven vereischt, van den stijl te spoelen, om den reigher niet te gelijken, die zeide dattet quaed water was, ende kon niet swimmen.

Maer zal mijn onschult zoeken in de gunste van U.Ed., dewelke te verdienen dat meer gewenscht als gehoopt wort,

Edele &c,

van Uwer Ed. gestrengen, dienstwillighste
P.C. Hooft.

Den 27 van Oogstmaendt 1630.

Hooghlijk ben ick gehouden in U.Ed. voor 't verwittighen van de koomste Zijner Vorstlycken Doorluchtigheyt ende zal 't noch bet zijn, zoo ons gebeuren magh, drie oft 4 daeghen oft meer te vooren van den zekeren tijdt derzelve gewaerschout te werden.

Vertaling

Aan Constantijn Huygens, ridder, heer van Zuilichem, secretaris van de prins van Oranje.

Edele heer,

Het Engels ¹fruit, door u in Hollandse ²suiker geconfijit, heeft mij zeer verplicht, door de grote schaamte die mijn boom, of liever de aardse vruchten beving, omdat het de kransen die door de ³dochter van mijn ⁴vrouw ter versiering van de zaal waren opgehangen deed verwelken, en de andere feestelijkheden hun smaak deed verliezen. Want mijn zwager [Wijnand] Schuyl, een liefhebber ervan, die laatst hier was, ontleende er een genot aan dat hem nog meer leek te benevelen dan Rijnwijn of een dergelijke drank, waar lekkerbekken hun vingers bij aflikken. Nu het noorden heerlijkheden van deze aard, zozeer naar onze geur, kan voortbrengen, mogen zelfs Arabië en het verre oosten zich verslagen weten. De geest van die ⁵man lijkt mij een tijdgenoot van de zondvloed te zijn, bevrucht door een der zonen van een andere wereld. Want zulke diepzinnige ideeën vinden hun herkomst niet op aarde, en de kracht van zijn adem en de stevigheid zijner spieren, waardoor hij dit naar buiten kan brengen, overtreffen die van de gewone man.

-
1. Gedichten van John Donne.
 2. Huygens' Donne-vertalingen, 8-21 augustus 1630 (Gedichten 2, pp. 214-219).
 3. Susanna Bartolotti.
 4. Leonora Hellemans.
 5. John Donne.

Evenwel, nadat ik kortelings uw ⁶‘Misogamos’ en uw ⁷‘Anatomie’ heb doorgenomen, zou ik deze en andere gedichten van uw hand evenzeer een kans willen geven als enkele van de zijne, wanneer ze met elkaar zouden worstelen.

Net heb ik uw laatste ⁸brief ontvangen met uw gedichten ⁹‘Aen sijn lief’ en ¹⁰‘Vertreck’, die mij in nog diepere bewondering dompelen. Ik blijf er echter bij dat uw ¹¹‘Sur un brasselet d’ambre blanc de Mademoiselle Anne van der Noot’ en ‘Charactères’ of ¹²‘Printen’ er niet voor hoeven onder te doen. Maar indien u in de geesteskinderen van mijn kaal en kreupel talent iets vindt wat ook maar enigszins dat hoge niveau kan benaderen, dan mogen die u wel voor uw goedheid bedanken, die mij met uw eigen dichtkunst heeft willen vergelijken.

Evenwel, de schaamschoen moet uit, en om deze prachtige ¹³kleuren en lijnen beter te laten uitkomen stuur ik hierbij een ¹⁴deuntje, zo fraai (placht Meester Jan Pieterszoon Sweelinck te zeggen) als er maar op twee voeten rondloopt. Want u heeft mij eerst iets van de ¹⁵stof in het hoofd gehangen, dat nu is uitgebroed door de buigzame stem, die mij steeds in het oor kwam kietelen, met het slepen van *rameine*, in de verzen:

*Qui me le trouve et le rameine,
L’amour, l’amour?*

De rest zal u beter bekend zijn. Ik weet niet hoe het begint. Op die wijze had ik het dan graag gehad, hoewel ettelijke woorden hebben geweigerd zich naar de troetelende klank van de lettergreep «-*mei*-» te voegen. Ik moet zeggen, dat het mij zwaar valt de nuchtere stemming, die het historie-schrijven vereist, van de pen te spoelen, om niet op de reiger te lijken die zei dat het slecht water was en daarom niet wilde zwemmen.

Maar ik zal mijn verontschuldiging zoeken in uw gunst, welke meer wenst dan verwacht te verdienen,

edele heer,

uw dienstwillige
Pieter Corneliszoon Hooft.

27 augustus 1630.

Ik ben u zeer erkentelijk dat u mij hebt verwittigd van de komst van Zijne Vorstelijke ¹⁶Doorluchtigheid, maar het zou nog beter zijn drie of vier dagen eerder ervan op de hoogte te worden gesteld.

-
6. ‘Misogamos,’ 1 oktober 1620 (Gedichten 1, pp. 188-191; Meer 2004, pp. 70-79)
 7. ‘L’anatomie,’ 31 maart 1626 (Gedichten 2, pp. 136-142).
 8. Huygens aan Hooft, 24 augustus 1630 (Worp 1, nr. 524, p. 290).
 9. ‘Aen sijn lief,’ 21 augustus 1630 (Gedichten 2, p. 217).
 10. ‘Vertreck,’ 21 augustus 1630 (Gedichten 2, pp. 217-219).
 11. ‘Sur un brasselet d’ambre blanc de Mademoiselle Anne van der Noot,’ 16 mei 1623 (Gedichten 1, p. 300).
 12. Huygens’ serie gedichten onder het opschrift ‘Printen’ van 1623 en 1624 (Gedichten 2, pp. 1 e.v., Leerintveld 2001, p.p. 203 e.v.).
 13. Huygens’ gedichten.
 14. Hooft, ‘Klaghte der Prinsesse van Oranjen over ’t oorloogh voor ’s Hartoghenbosch,’ met beginregel *Schoon Prinsenoogh gewoon te flonkren* [1630] (Stoett 1, 1899, pp. 291-293; Tuynman/Stroom 1994, nr. 266, pp. 473-475). De tekst is te vinden in de *Gedichten* (Amsterdam 1636), pp. 292-295, gevolgd door een vertaling in het Spaans (pp. 295-296).
 15. Aanvankelijk had Huygens gesuggereerd dat Hooft Barlaeus’ ‘Epistola Ameliæ ad Fredericum Henricum, maritum, audacius sub ipsis Silvæ-Ducis mœnibus militantem,’ een gefingeerde brief van Amalia van Solms uit Den Haag aan Frederik Hendrik voor ’s-Hertogenbosch in Latijnse verzen (*Poëmata, Pars I* 1645, pp. 341-346), in het Nederlands zou vertalen. Hoofts gedicht heeft echter uitsluitend het onderwerp met Barlaeus’ brief gemeen.
 16. Frederik Hendrik.

De aangehaalde regels zijn de beginwoorden van het refrein van Gabriël Batailles lied *Sous la fraicheur d'un verd bocage*, uit zijn zesde boek met luitliederen: *Airs de différents auteurs mis en tablature de luth par Gabriel Bataille. Sixiesme livre* (Parijs: Pierre Ballard, 1615), fols. 18v-19r. De woorden luiden eigenlijk: 'Las! qui l'a trouvé, le rameine, L'amour, l'amour.' Hoofts gedicht past inderdaad naadloos op de melodie van Bataille, zoals uit de volgende transcriptie van de melodie met zowel de Franse als de Nederlandse tekst blijkt:

The image shows a musical score for a lute piece. It consists of three staves of music in G minor, 3/4 time. The first staff begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The second staff has a repeat sign and a 3/4 time signature. The third staff ends with a double bar line and repeat dots. The lyrics are written below the notes, with French and Dutch versions aligned.

Sous la frai - cheur d'un verd boc - ca - ge, Aux mois des
Vé - nus s'en - dor - mit sur l'her - ba - ge, Es - mail - lé
Schoon Prins-sen - oogh ge - woon te flon - kren, Met zuy - ver'
De grim-mig - heidt, u dan ver - don - kren, En smet - ten,

poy - gnan - tes cha - leurs, Las! qui l'a trou - vé le ra - mei -
de mil - le cou - leurs.
he - mel - vlam kan ook Wat toght ver - leert die glin - ster - lich -
met een aerd - schen rook?

ne, L'a-mour l'A-mour, Je le bai - se - ray pour sa pei - ne, Cent fois le jour.
ten Hunn'zoc - te swier? Om lie-ver brandt van Mars te stich - ten, Dan Ve-nus vier?

52 ⁵³ Aan Constantijn Huygens.
~~Aan den Goeden Constantijn Huygens, Heer van~~
~~Engeland, Secretaris des Konincs~~
~~van Engeland.~~
D'Inly, ghehoeyge Heer,
Van Gode Engeland oft van de C. in Hollantsche spraak
ker gezocht heeft my grootlyc verplust, door de magtigh
silasmit, die it oud boom oft lieder avtandit, anpogt,
dovend verwelken de fustoon, by de doerme mijner luyt,
veroud, tot zwaardt doer zaffel opgelange, is alle ander
fird raven fwaak verlies. Want myn fwaaghe D'Inly,
dat het lier en een liefhebber zynde, daer alle zachtgheit
fuit soogt, die hem daer tot te bewange, als Kynstel
oft eenigh ander rap, dat de luytstanden gemoen zyn zyn,
nd anghen nad te hebben. Nu it Noorden lieflykeden fuit,
lovet een die gheit, en die nad onsen mondt, zoo man
draeken zelf en it finterst van de Corten, den zynen nael te
roeten. Die gheit van dien iran dinkt my van tydgenoot
van den Zontloot en door een van de zonen der ande
wast bewangert te rezen. Want hoe roogrelieghed een,
en zyn d'ard, als op' een avtobodem geraspt, en meer als
manlyck de kwart van adem en kloekheit der spier,
waermed by dit ter heel is uitgottend. Niettemin kom,
de van onlaine de C. Wijnouder en Embedinge te
wijchtighen, zoud' ick geen' minder moede hebben, op
de handt man duwt en andern van de C. afhomt,
als eenigh van de zyn, zoo zij it samen avt. it moer,
stellen waeren. Hier onfang' ick de C. lauten met

componering dorpelen. Blynd daer verten daer
bij, datter W. C. Ambdlang, en Prinsen niet
voor fronsen seiden. Maar indien W. C. in 't ge,
slayt van mijn ferropel en koppel veruist
dunghen sijn vint, van zoo hoog vennen ~~te~~
nad te sijnen, daer maer het W. C. voor danken,
"did it gelijft mij mit W. C. vield wotten te weten
Wouwel de fransier moet sijn, tot een diep
van doord sijn stekend wouwen en toghen, iermit
geswoept komen een d'ing, zoo fraay (plag M^r
Jan Pieterse: ¹Sweling te sijn, als over trouw wotten
gaen mag. Want W. C. reest mij uth van de st
wert in 't looft gorangro, d'welch id dit gebroeyt id
van een sijnidicht kool, "did mij 't altemaal in 't oer
quam kistolen, mit het slijven van dat ^{ramene} ~~ramene~~, in
dozd naerze,

Vois me le trouve et le ramene
L'Amour, l'Amour?
Ad reft zal W. C. beter bekent zijn. "Jek moet mit dat
het begint. Op die wijzd had ik het dan gawid, dat
alroewel ottolyht woorden g'woeyd hebben zij
naer den trouwonden toon, van die sijn, mi, te
vlijen. "Jek laet te sijn, dat het sijn over walt,
de n'urterde slemmigheit in 't listonijferwouen d,
vilt van den styl te spoulen, om den wijgler
mit te gelyken, did sijn dattet quaet wotten

5
onschuldich zoeken in de ginsht van W. D.
dovvelcht te verdienen meer gvoentert als
geloopt wordt,
Edels gvoentert Hoor,
van
Hoor C. G. G.
Googlych ben ick gelon,
dat in W. D. voor t' d' Wittigjaar
de konstlyc sijner konst. Door
de gult + noch het zyn, zoo oud ge
kuning magh d' d' oft s' d' d' d' d'
oft int' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
lycht d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
worden.
Wiltwilligst
D' 27 van Gogtmaend
1630.
p. C. G. G.
In d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
Oufmaend d' d'
in't d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
hoor te volgen.
